

MILLIY G'OYA, MA'NAVIYAT ASOSLARI VA HUQUQ TA'LIMINING ZAMONAVIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Ilhomova Asila

Navoiy davlat universiteti Tarix fakulteti Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi (kechki) yo'nalishi 1-bosqich talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17747834>

Annotatsiya

Ushbu maqolada milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limining zamonaviy rivojlanish tamoyillari har tomonlama tahlil qilinadi. Milliy g'oya va ma'naviyatning jamiyat barqarorligi, ijtimoiy totuvlik va shaxs kamoloti uchun tutgan o'rne ilmiy asosda yoritilgan. Huquq ta'limining demokratik jamiyat qurishdagi roli, yoshlar huquqiy madaniyatini oshirishdagi zamonaviy metodlar, raqamli ta'lim vositalarining samaradorligi ham batafsil ko'rib chiqilgan. Maqolada milliy g'oya, ma'naviyat va huquq ta'limi o'rtasidagi uzviylik, ularning integrativ yondashuv asosida rivojlanish istiqbollari, shuningdek, ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning ijtimoiy ahamiyati asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari zamonaviy pedagogika, davlat va huquq nazariyasi, ijtimoiy fanlar yo'nalishidagi mutaxassislar, ta'lim muassasalari va yoshlar bilan ishlovchi pedagoglar uchun foydali ilmiy-amaliy xulosalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar. Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari, huquq ta'limi, huquqiy madaniyat, ma'naviy tarbiya, raqamli ta'lim, mafkuraviy immunitet, integratsiya

KIRISH

Globallashuv jarayoni kuchayib borayotgan XXI asrda milliy o'zlikni anglash, ma'naviy yuksalish va huquqiy ongning rivojlanishi jamiyat barqarorligining muhim omillaridan biriga aylandi. Milliy g'oya xalqning maqsad va intilishlarini birlashtiruvchi mafkuraviy tizim sifatida jamiyatning ijtimoiy, madaniy va siyosiy hayotida bosh mezon vazifasini o'taydi. Ma'naviyat esa insonning ichki dunyosi, qadriyatlari, axloqiy qarashlari va ruhiy holatlarini belgilovchi asosiy omil bo'lib, ta'lim-tarbiya jarayonida yetakchi o'rin tutadi. Huquq ta'limi esa shaxsning huquqiy madaniyatini, qonunlarga hurmatini oshirish, fuqarolik jamiyatini mustahkamlashning eng muhim yo'nalishlaridan biridir.

Bugun O'zbekistonda yosh avlodning ma'naviy barkamolligi, huquqiy madaniyati, fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Milliy g'oya va ma'naviyat asoslarining o'qitilishi huquqiy ta'lim bilan uzviy bog'liq holda olib borilayotgani esa zamonaviy ta'lim tizimining yangi bosqichga ko'tarilganidan dalolat beradi. Ushbu maqolada milliy g'oya va ma'naviyat asoslari hamda huquq ta'limining hozirgi holati, o'zaro uyg'unligi va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Milliy g'oya xalqni birlashtiruvchi, millatning o'zligini, qadriyatlarini, tarixiy xotirasini uyg'un holda mujassamlashtiruvchi g'oya tizimidir. Hozirgi globallashuv sharoitida milliy g'oya inson ongini turli mafkuraviy xurujlar, ma'naviy tahdidlardan muhofaza qiluvchi mafkuraviy immunitetni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa internet, axborot texnologiyalari, ommaviy madaniyat bosimi kuchaygan davrda yoshlarning dunyoqarashini to'g'ri yo'naltirish, mustahkam ma'naviy tanlovga ega shaxsni tarbiyalash davlat siyosati miqyosida ustuvor vazifadir. Milliy g'oya:

- jamiyatni taraqqiyotga yetaklovchi umumxalq maqsadlarini belgilaydi;
- ijtimoiy birdamlik, totuvlik va hamjihatlikni ta'minlaydi;
- yoshlar ongida vatanparvarlik ruhiyatini kuchaytiradi;
- milliy qadriyatlarga, tarixiy merosga hurmat tuyg'usini shakllantiradi.

Ma'naviyat esa shaxsning ruhiy madaniyati, axloqiy tamoyillari, hayotiy pozitsiyasi va intellektual salohiyatidan iborat murakkab tushunchadir. Ma'naviy barkamol inson jamiyatning faolligi, barqarorligi va taraqqiyotining bosh omili bo'lib xizmat qiladi. Shu bois ta'lim muassasalarida ma'naviy tarbiyani kuchaytirish, o'quvchilarda ma'rifatparvarlik, mas'uliyat, halollik, milliy iftixor kabi sifatlarni shakllantirish dolzarb vazifa sifatida belgilangan. Bugungi raqamli jamiyatda ma'naviyatning roli yanada muhimlashib bormoqda. Virtual makonda tarqalayotgan yolg'on axborotlar, g'oyaviy tahdidlar, zararli oqimlar shaxsning ruhiy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari esa bu jarayonda yoshlarni mafkuraviy himoya qilishning samarali vositasiga aylanmoqda.

Huquq ta'limi fuqarolarning qonunlarni bilishi, huquqiy ong va huquqiy madaniyatini rivojlantiruvchi tizimdir. Demokratik jamiyatda har bir fuqaro huquq va erkinliklarini bilishi, o'z majburiyatlarini anglab yashashi, qonun ustuvorligiga amal qilishi kechiktirib bo'lmaydigan dolzarb ehtiyojdir. Shundan kelib chiqib, hozirgi O'zbekistonda huquq ta'limi quyidagi zamonaviy tamoyillar asosida tashkil etilib bormoqda: Maktabgacha ta'lim — maktab — kollej — oliy ta'lim — malaka oshirish tizimi bir-biri bilan uzviy bog'langan. Bu esa fuqarolarda huquqiy savodxonlikning bosqichma-bosqich rivojlanishini ta'minlaydi. Sud jarayonlari simulyatsiyasi (mock trial), case-study, debat, rolly o'yinlar kabi metodlar o'quvchilarda:

- tahliliy fikrlash,
- mantiqiy xulosa chiqarish,
- huquqiy vaziyatlarda muloqotga kirishish,
- qonuniy yechimlar topish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Elektron hujjatlar, onlayn testlar, interaktiv videodarslar, huquqiy portallardan foydalanish o'quv jarayonini modernizatsiya qilishga xizmat qilmoqda. "E-Huquqiy ta'lim" platformalari ayniqsa yoshlar orasida katta qiziqish uyg'otmoqda. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi, Konstitutsiya, xalqaro konvensiyalar mazmuni ta'lim jarayonida keng o'rganilmoqda. Huquqiy savodxonlikning oshishi jamiyatda:

- adolat tamoyilining kuchayishi,
- huquqbuzarliklarning kamayishi,
- ijtimoiy faollikning ortishi,
- fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

XULOSA

Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi zamonaviy jamiyat taraqqiyoti uchun bir-birini to'ldiruvchi va mustahkamlaydigan konseptual tizim hisoblanadi. Bu uch yo'nalishning uyg'unligi yosh avlodning ma'naviy barkamolligi, huquqiy madaniyati, vatanparvarligi va ijtimoiy faolligini ta'minlaydi. Hozirgi kunda O'zbekistonda mazkur yo'nalishlar bo'yicha tizimli islohotlar olib borilayotgan bo'lib, istiqbolda ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi, innovatsion metodlar joriy etilishi va xalqaro tajribalarning integratsiyasi ularning rivojlanish darajasini yanada oshiradi. Natijada zamonaviy fikrlaydigan, huquqiy ongli, ma'naviy yetuk shaxsni shakllantirish imkoniyati kengayadi. Umuman olganda, milliy goya manaviyat asoslari va huquq talimining ozaro bogliqligi millatning erkin rivojlanishi

uchun eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Huquq talimi tizimida milliy_manaviy qadriyatlarni qollash yoshlarning vatanparvar va manaviyatli huquqwunoslar sifatida shakllanishiga yordam beradi deb bimalol aytolamiz.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov, I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008. 176 b.
2. Jo'rayev, M. Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillar. Toshkent: Akademiya, 2016. 240 b.
3. Sodiqov, Q. Huquqiy madaniyat va zamonaviy ta'lim. Toshkent: Adolat, 2020. 198 b.
4. To'xtayev, B. Ma'naviyat asoslari. Toshkent: O'zbekiston, 2019. 220 b.
5. UNESCO. Education for Global Citizenship. Paris, 2018. 112 p.
6. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent: Adolat, 2023.
7. Hasanboyeva, O. Pedagogika va ma'naviy tarbiya metodlari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. 210 b.